

Sosiaali- ja terveysministeriö/
Erityisasiantuntija Minna Viuhko

AI FI 59/2024
17.9.2024

Amnesty International Suomen osasto
Hietaniemenkatu 7 A
00100 Helsinki
P: 09 8562 0600
E: amnesty@amnesty.fi
W: amnesty.fi

Lausunto Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan alaisen järjestöryhmän merkityksestä

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Amnestyn Suomen osasto kannattaa järjestöryhmän toiminnan jatkamista ja vakiinnuttamista

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta¹ (jatkossa NAPE) päätti 27.2.2018 perustaa alaisuuteensa järjestöryhmän (jatkossa JäTy). JäTyn ensimmäinen kokous pidettiin 14.8.2018. Järjestöryhmän ensisijainen tehtävä oli toteuttaa Istanbulin sopimuksen² artiklan 20 velvoitetta, joka oli kirjattu ensimmäiseen toimeenpanosuunnitelmaan seuraavasti:

”Tuetaan kuntia verkostoimaan järjestämävastuullaan olevat väkivallan uhrien yleiset tukipalvelut hyödyntäen paikallisia yhteistyökumppanuuksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (esim. kuntainfo).”

JäTylle annettu tehtävä oli kartoittaa alueelliset väkivaltapalvelut ja erityisesti niiden puutteet. Tämän toimenpiteen lisäksi katsottiin, että työryhmä voisi tehdä muutakin; esimerkiksi laatia ehdotuksia, kartoittaa lainsäädännön muutostarpeita jne.

Kuuden vuoden aikana on tapahtunut paljon: kuntien järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille, pandemia osoitti monimuotoisten palvelujen tärkeyden väkivallan uhreille, ymmärrys eri väkivallan muotojen haavoittavuudesta on syventynyt.

Kuuden vuoden aikana JäTy on osoittanut merkityksensä tärkeänä verkostona, jossa on mahdollisuus käydä keskustelua myös aiheista, joista järjestökentällä on näkemyseroja. Lisäksi on ollut tarpeellista saada kuulla väkivaltatyölle relevantteja esityksiä niin Kuntaliitolta, ulkoministeriöstä että STEA:lta.

Suurin osa JäTyssä mukana olevista järjestöistä tuottaa palveluja väkivallan eri osapuolille: järjestötyön arki ei mahdollista ajankohtaisten uutisten tai ihmisoikeusinstrumenttien kehittymisen seurantaan. Useat hyödylliset yhteistyöhankkeet ovat lähteneet kasvamaan JäTyn kokouksissa istutetuista siemenistä.

JäTyn lakkauttamisen harkitseminen on tullut yllätyksenä suurelle osalle mukana olevia järjestöjä. Lausunnossamme erittelemme syitä, joiden nojalla on pikemminkin syytä vahvistaa ja vakiinnuttaa JäTyn toimintaa, sekä luoda velvoittavaa lainsäädäntöä, joka edellyttää yhteistyöhön järjestöjen kanssa väkivallan vastaisen työn suunnittelussa ja toteutuksessa, niin paikallisella, alueellisella kuin valtion tasolla.

Istanbulin sopimuksen poikkileikkaavana veloitteena on tiivis yhteistyö järjestöjen kanssa

Keskeinen syy JäTyn säilyttämiselle on Istanbulin sopimuksen velvoite. Sopimuksessa valtio veloitetaan yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa, ja varmistamaan järjestöille riittävät toimintaedellytykset. Tällä hetkellä voimassa olevassa Istanbulin sopimuksen järjestyksessään toisessa toimeenpanosuunnitelmassa (2022–2025) todetaan seuraavasti:

”Istanbulin sopimus velvoittaa huomioimaan järjestöjen roolin osana virallisia kansallisia tai alueellisia väkivallan ehkäisy yhteistyön rakenteita ja osoittamaan niille tarvittavat taloudelliset voimavarat. Järjestöt ovat olleet vuosia avainasemassa naiseen kohdistuvan väkivallan vastaisten toimien edistämässä ja väkivallan uhrien palveluiden kehittämässä. Huolimatta julkisen vallan vahvistuneesta roolista väkivallan uhreille tarjottavien palveluiden järjestämässä ja koordinoinnissa viime vuosien aikana, järjestöt vastaavat edelleen suurelta osin väkivallan uhrien tukipalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Järjestöt tarjoavat esimerkiksi monia matalan kynnyksen palveluita, kriisipalveluita, ennaltaehkäiseviä palveluita, jalkautuvia palveluita ja selviytymisvaihetta tukevia palveluita. Järjestöt ovat myös tärkeässä asemassa tarjotessaan palveluita haavoittuville ryhmille.” (s. 36)

Toimeenpanosuunnitelman kirjaus osoittaa, että järjestöjen merkitys ei ole vähentynyt kuudessa vuodessa. Paras ja ajantasaisin tieto alueellisista väkivaltapalveluista ja erityisesti niiden puutteista on järjestöillä. Järjestöjen työntekijät tietävät, miten yhteistyötä paikallisella ja alueellisella tasolla olisi kehitettävä, jotta kaikki – myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ja eri vähemmistöryhmiin kuuluvat ihmiset – saavat tarvitsemaansa tukea väkivallasta toipumiseen ja sen ehkäisemiseen.

Järjestöillä on myös käytännön työstä saatavaa tietoa siitä, millä tavoin väkivaltaa on torjuttava, jotta väkivalta tosiasiallisesti vähenee. Järjestöt tuottavat vuosittain informaatiota myös siitä, miten uhrien oikeudet toteutuvat.

Suomi on saanut Euroopan neuvostossa myönteistä huomiota siitä, että järjestöjen ja viranomaisten yhteistyölle on NApEn lisäksi perustettu oma fooruminsa. Myönteisten arviointien lisäksi Suomi on vastaanottanut painavia suosituksia eri ihmisoikeuselimiltä väkivallan vastaista työtä tekevien järjestöjen tukemiseksi. Esimerkiksi Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvova asiantuntijaelin GREVIO³ kehotti raportissaan (2019) Suomea varmistamaan riittävät resurssit naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle työlle ja tukemaan järjestöjä työssään. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa (2022–2025) on järjestyhteistyöstä kirjattu seuraavasti:

”GREVIO kehottaa Suomea tehostamaan järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä ja varmistamaan niiden roolin kansallisten toimintaperiaatteiden ja ohjelmien suunnittelussa ja väkivallan ehkäisyn rakenteissa. Järjestöt toimivat monilla alueilla tiiviissä yhteistyössä paikallisten viranomaisten ja palveluntarjoajien kanssa, ja yhteistyö on tuottanut toimivia toimintamalleja väkivallan uhrien auttamiseksi. GREVIO on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, ettei Suomessa ole laadittu virallisia ohjeistuksia, jotka velvoittaisivat huomioimaan järjestöt yhteistyökumppaneina osana virallisia väkivallan ehkäisytyön rakenteita.” (s. 36-37)

Poikkihallinnollisena toimijana NAPE vastaa myös Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevien toimien koordinoinnista ja seurannasta. Suomi raportoi GREVIOlle seuraavan kerran keväällä 2025.

Jos JäTy lakkautetaan, kansalaisjärjestöjen rooli Istanbulin sopimuksen toimeenpanossa ohenee – samaan aikaan, kun järjestöjen toimintaedellytykset mahdollisten avustusleikkausten takia heikentyvät. JäTyn lakkauttaminen olisi vahingollista ja tarpeetonta, eikä toimenpide ole perusteltavissa säästöillä. Informaation jakaminen ja yhdessä toimiminen väkivallan torjumiseksi vaikeutuu, jos olemassa toimivasta yhteistyörakenteesta luovutaan.

JäTyn lakkauttamisen sijaan on vahvistettava järjestöjen roolia naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnassa. Järjestöjen yhteistyötä niin JäTyssä kuin sen ulkopuolella on tuettava, ja verkoston toimintatapoja kehitettävä yhdessä. Lisäksi on säädettävä laki, jossa veloitetaan huomioimaan järjestöt osana virallisia väkivallan ehkäisytyön rakenteita.

Kunnioittavasti

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Lisätietoja antaa: Pia Puu Oksanen, pia.oksanen@amnesty.fi

¹ Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta (NAPE) vastaa Istanbulin sopimuksen edellyttämien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, seurannasta ja vaikutusten arvioinnista Suomessa.

Saatavilla: <https://stm.fi/nape>

² Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta Istanbulissa 11 päivänä toukokuuta 2011 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus. Saatavilla: [53/2015 - Valtiosopimukset - FINLEX®](#)

³ GREVIO on Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä. Saatavilla: [Euroopan neuvosto tarkastelee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa Suomessa - Valtioneuvosto](#)